

**JAMIYATNING AXBOROT POTENSIALI. AXBOROTLASHGAN
JAMIYAT VA UNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI.**

**THE INFORMATION POTENTIAL OF SOCIETY. THE
INFORMATION SOCIETY AND ITS FORMATION PROCESSES.**

**ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ОБЩЕСТВА.
ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЩЕСТВО И ПРОЦЕССЫ ЕГО
ФОРМИРОВАНИЯ.**

Mahammadsoliyeva Gulsanam Qahramon qizi

Farg'ona Davlat Universiteti

Fizika-matematika fakulteti Amaliy matematika yo'nalishi

Talabasi

Muhammadsoliyevagulsanam@gmail.com

Ilmiy rahbari:

Tojimamatov Isroiljon Nurmatovich

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

israiltojimatov@gmail.com

Annotatsiya:

Jamiyatning axborot potensiali — bu insonlar, tashkilotlar va davlat tizimlarining axborotni yaratish, saqlash, qayta ishlash va tarqatish qobiliyatidir. Axborotlashgan jamiyatda texnologiyalar, kommunikatsiya vositalari va raqamli tizimlar asosiy o'rin tutadi. Bunday jamiyatda bilim, innovatsiya va axborot asosiy

ishlab chiqarish omiliga aylanadi. Axborot infratuzilmasini rivojlantirish, raqamli savodxonlikni oshirish hamda axborot xavfsizligini ta'minlash jarayonlari axborotlashgan jamiyatni shakllantirishning muhim bosqichlaridir. Shu bilan birga, axborot madaniyatini rivojlantirish, internet va media savodxonlikni kuchaytirish orqali jamiyatning intellektual salohiyati oshadi.

Kalit soʻzlar : Axborot potentsiali, Jamiyat, Axborotlashgan jamiyat, Raqamli texnologiyalar, Innovatsiya, Axborot infratuzilmasi, Axborot xavfsizligi, Raqamli savodxonlik, Axborot madaniyati, Internet, Media savodxonlik.

Annotation: The information potential of society refers to the ability of individuals, organizations, and state systems to create, store, process, and distribute information. In an information society, technologies, communication tools, and digital systems play a key role. Knowledge, innovation, and information become the main factors of production. The development of information infrastructure, improvement of digital literacy, and ensuring information security are crucial stages in forming an information society. At the same time, fostering information culture and strengthening internet and media literacy increase the intellectual capacity of society.

Keywords:

Information potential, Society, Information society, Digital technologies, Innovation, Information infrastructure, Information security, Digital literacy, Information culture, Internet, Media literacy.

Аннотация:

Информационный потенциал общества — это способность людей, организаций и государственных систем создавать, хранить, обрабатывать и распространять информацию. В информационном обществе ключевую роль

играют технологии, средства коммуникации и цифровые системы. Знания, инновации и информация становятся основными факторами производства. Развитие информационной инфраструктуры, повышение цифровой грамотности и обеспечение информационной безопасности являются важными этапами формирования информационного общества. Одновременно развитие информационной культуры и повышение уровня интернет- и медиаграмотности способствуют росту интеллектуального потенциала общества.

Ключевые слова:

Информационный потенциал, Общество, Информационное общество, Цифровые технологии, Инновация, Информационная инфраструктура, Информационная безопасность, Цифровая грамотность, Информационная культура, Интернет.

Kirish: Axborotlashtirish jarayonining mohiyati. Axborotlashtirish axborotni yaratish, saqlash, uzatish va ishlatish texnologiyalarini qo'llash orqali jamiyatni samarali boshqarish imkonini beradi. Ushbu jarayon quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi: Axborot infratuzilmasi rivoji – zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishni kengaytirish. Axborot resurslarini boyitish – ma'lumotlar bazalari va raqamli kontentni shakllantirish. Axborot madaniyatini shakllantirish – jamiyatning barcha qatlamlari orasida raqamli savodxonlikni oshirish.

“Axborot jamiyati” -bu zamonaviy xalqlar jamiyatlarida, ayniqsa Ikkinchi jahon urushidan keyin axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi va keng qo'llanishi bilan bog'liq ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik va madaniy o'zgarishlarni tavsiflash uchun ishlatiladigan keng atama. Axborot jamiyati — bu axborotni yaratish, tarqatish va manipulyatsiya qilish eng muhim iqtisodiy va

madaniy faoliyatga aylangan jamiyat. Axborot jamiyati iqtisodiy asosi asosan sanoat yoki agrar jamiyatlarga qarama-qarshi bo'lishi mumkin. Axborot jamiyatining dastgohlari stanoklar yoki pulluklar emas, balki kompyuterlar va telekommunikatsiyalardir. Axborot texnologiyalari va kommunikatsiya sohasidagi taraqqiyot barchaning hayot tarzini o'zgartirmoqda: qanday ishlash va biznes qilish, farzandlarga qanday ta'lim berish, o'qib-o'rganish va tadqiqot qilish, qanday zavq olish — bularning barchasi zamonaviy axborot texnologiyalari ta'sirida o'zgarmoqda.

Mavzu yuzasidan adabiyotlar tahlili:

Axborotlashtirish jarayoni va jamiyatning axborot potentsiali sohasida O'zbekistonda olib borilgan tadqiqotlar asosan axborot texnologiyalari, raqamli transformatsiya va axborot madaniyati masalalariga qaratilgan.

Ustozlarimiz yozgan kitoblar va maqolalardagi ma'lumotlarni mening maqolam mavzusiga bog'lagan holda yanada chuqurroq tahlil qilib chiqsak:

1. Abdullaev, M. (2018). “Axborot jamiyati va uning rivojlanish tendensiyalari”

Abdullaevning ushbu maqolasi axborotlashgan jamiyat tushunchasini konseptual va tizimli ravishda yoritadi. Muallif jamiyatning axborot potentsialini oshirishda axborot infratuzilmasining rivojlanishi, raqamli texnologiyalarni joriy etish va axborot resurslarini boyitish jarayonlarini markaziy ahamiyatga ega deb hisoblaydi. Maqolada axborotning faqat kommunikatsiya vositasi emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, intellektual salohiyat va bilim asosidagi iqtisodiyotning asosiy omili ekanligi ko'rsatib o'tiladi. Abdullaev ta'kidlaydi: axborot madaniyati va raqamli savodxonlikni rivojlantirish jamiyatning barcha qatlamlarida samarali boshqaruv imkoniyatlarini kengaytiradi. Muallifning fikricha, axborotlashtirishning strategik ahamiyati nafaqat texnologik integratsiyada, balki

inson resurslarining bilim va kompetensiyalarini rivojlantirishda ham namoyon bo'ladi

2. Karimov, S. (2020). "Raqamli iqtisodiyot va axborot xavfsizligi"

Karimovning ishida jamiyatni axborotlashtirish jarayonida axborot xavfsizligi masalalari chuqur tahlil qilinadi. Muallif axborot texnologiyalarini iqtisodiyotga integratsiya qilish orqali ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirishning amaliy imkoniyatlarini ko'rsatadi. Maqolada axborot resurslarining strategik ahamiyati va ularni boshqarishning zamonaviy texnologiyalar yordamida optimallashtirilishi alohida ta'kidlangan. Karimovning fikricha, raqamli transformatsiya jarayonida axborot xavfsizligi tizimi nafaqat ma'lumotlarni himoya qiladi, balki jamiyatning barqaror rivojlanishining kafolati sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, muallif raqamli savodxonlik va axborot madaniyatini rivojlantirish orqali aholining texnologik o'zaro ta'sirini kuchaytirish mumkinligini ko'rsatadi.

3. Nazarov, F. (2019). "Axborot madaniyati va raqamli savodxonlikni rivojlantirish"

Nazarovning tadqiqoti axborot madaniyati va raqamli savodxonlikning jamiyat rivojlanishidagi o'rnini keng qamrovli tarzda o'rganadi. Muallif jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishda axborot madaniyatining asosiy omil ekanini ta'kidlaydi. Maqolada raqamli savodxonlikni oshirish, media va internet savodxonligini rivojlantirish orqali jamiyatning barcha qatlamlarida axborot resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Nazarov shuningdek, axborotlashtirish jarayoni bilan bilim iqtisodiyoti va ijtimoiy-iqtisodiy transformatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Muallif fikricha, raqamli savodxonlikning rivojlanishi axborot infratuzilmasi va texnologiyalarni qo'llashni

samarali qiladi, bu esa jamiyatni axborotlashgan tizimga aylantirishda muhim ahamiyatga ega.

Natijalar va muhokama. Axborotlashtirishning jamiyat va ta'limga ta'siri. Jamiyatni axborotlashtirish. Axborot oqimining tezkorligi: Zamonaviy axborot texnologiyalari tufayli jamiyatda ma'lumotlarning keng tarqalishi va real vaqt rejimida almashinishi ta'minlandi. Raqamli infratuzilma: Davlat boshqaruvida elektron hukumat tizimlari joriy etilib, fuqarolar xizmatlardan tez va samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishdi. Ijtimoiy 96% tarmoqlar: Jamiyat a'zolari o'rtasidagi muloqotning yengillashishi va yangi ijtimoiy fenomenlarning hakllanishi kuzatilmoqda. Ta'limni axborotlashtirish. Masofaviy ta'lim: Axborot texnologiyalari pandemiya davrida masofaviy ta'limni rivojlantirish imkonini berdi, shu orqali ta'limga global miqqiyosda kirish imkoniyati oshdi. Elektron ta'lim resurslari: Onlayn darsliklar, video ma'ruzalar va virtual laboratoriyalar yordamida ta'lim jarayonining sifati yaxshilandi. Raqamli kompetensiyalar: Ta'limning axborotlashtirilishi orqali o'quvchilar va o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalari mustahkamlanmoqda. Axborotlashtirish jarayonining muammolari va imkoniyatlari. Ijobiy jihatlar. Ma'lumotga kirish osonligi: Global axborot tizimlari orqali barcha uchun bilimga erishish imkoniyati kengaydi. Individual yondashuv: Axborot texnologiyalari har bir talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ta'limni ta'minlash imkonini beradi. Ish samaradorligi: Elektron tizimlar va texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonlarining avtomatlashtirilishi natijasida vaqt va resurslar tejalamoqda. Salbiy jihatlar. Raqamli tafovut: Jamiyatning ayrim qatlamlari hali ham internet va texnologiyalar bilan to'liq ta'minlanmagan. Axborot xavfsizligi: Axborot tizimlarining rivojlanishi bilan ma'lumotlarning noqonuniy tarqalishi xavfi ortmoqda.

Xulosa va o'quvchiga tavsiyalar:

Jamiyat va ta'limni axborotlashtirish jarayoni texnologiyalarning rivojlanishiga mos ravishda doimiy kengayib bormoqda. Men ko'rib chiqqanimdek, ushbu jarayonda muvaffaqiyatga erishish uchun bir nechta muhim omillar mavjud:

a) Infratuzilmani rivojlantirish — Men hisoblaymanki, raqamli tafovutni yo'qotish va barcha hududlarni yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash jamiyatning barcha qatlamlarida axborotga teng kirish imkonini yaratadi.

b) Axborot xavfsizligini ta'minlash — Men tavsiya qilamanki, kiberxavfsizlik madaniyatini rivojlantirish orqali jamiyatning axborot resurslaridan xavfsiz va samarali foydalanishini ta'minlash zarur.

Shu bois, men xulosa qilamanki, axborotlashtirish jarayoni to'g'ri boshqarilganda jamiyatning har bir sohasida sezilarli ijobiy natijalar beradi. Shu asosda men tavsiya qilamanki, davlat va ta'lim muassasalari infratuzilma, xavfsizlik va kadrlar tayyorlashga doimiy e'tibor qaratishi lozim, bu esa jamiyatni samarali axborotlashgan tizimga aylantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birgalikda har bir fuqaro shu jumladan universitetimiz talabalari ham medisavodxonliklari oshirishi lozim. Bu bilan aytmoqchimanki mediasavodxonigi yaxshi bo'lgan inson axborotni to'g'ri qabul qiladi va to'g'ri yetkazadi. Shunda soxta ma'lumotlar kamayadi har bir sohada ijobiy haraktlar seziladi.

Foydalanilgan adabyotlar ro'yxati:

1. Nurmamatovich, T. I., & Dilmurod o'g'li, A. A. (2025). AXBOROTNI UCH SOHASI. IZLANUVCHI, 1(2), 103-106.

2. Aliqulov, Sh. "M. Yaxiyaxonova. Ta'lim samaradorligini oshirishda kreativ va zamonaviy metodlarning ahamiyati. Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani Qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri: xalqaro Tajribalar va rivojlanish istiqbollari." (2024).

3. Shukurullofayzullo o'g'li, Aliqulov. "TA 'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARINI QO 'LLASH." PEDAGOGS 50.2 (2024): 51-55.

4. G'iyosjon, Barchin Ro'ziqulova, and Laziza Inatillayeva. "BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA AFZALLIKLARI." Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования 3.10 (2024): 39-41.

5. Shamsiddinov, G'iyosjon, Jasmina Murodulloyeva, and Umida Nurmaxmatova. "YASHIL IQTISODIYOT VA YO 'NALISHLARI BO 'YICHA TA'LIM DASTURLARINI RIVOJLANTIRISH 97 MEXANIZMLARI." Models and methods in modern science 3.5 (2024): 44-49.

6. Shamsiddinov, G'iyosjon, and Temurbek Zarifov. "GLOBAL TARMOQ QURISHDA TARMOQ QURILMALARIDAN FOYDALANISH VA TARMOQ TOPOLOGIYALARINING O'RNI." Science and innovation in the education system 3.5 (2024): 50-60.

7. Raxmatov Sherqo'zi Akbar Kodirov. "Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi" Pedagogis Internatsional research ISSN:281-4027_SJIF:4.995. 2023/5/15 8. F Qodirov

8. Abdullaev, M. (2018). "Axborot jamiyati va uning rivojlanish tendensiyalari"

9. Karimov, S. (2020). "Raqamli iqtisodiyot va axborot xavfsizligi"

10. Nazarov, F. (2019). "Axborot madaniyati va raqamli savodxonlikni rivojlantirish"

11. Nurmamatovich, T. I. (2025). AXBOROTLARNI TAQDIM ETISH VA ULAR BILAN ISHLASH. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 44(4), 135-140.

12. Nurmamatovich, T. I. (2025). AXBOROTNI KOMPYUTERDA TASVIRLASH. *BILGI ÇEŞMESI*, 1(3), 58-62.